

**Maria Mocarz-Kleindienst**

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

## **Tytuły filmów „oskarowych” w wielojęzycznym przekładzie**

Zapowiedziana w tytule problematyka przekładu tytułów filmów nie jest nowym obiektem badań w przekładoznawstwie. Stałe zainteresowanie tym tematem podyktowane jest kilkoma wzajemnie warunkującymi się przesłankami. Należą do nich z jednej strony rosnąca liczba produkcji filmowych (zwłaszcza anglojęzycznych) podlegających procesom przekładu, z drugiej zaś obecność z obiegu audiowizualnym propozycji translatorskich społecznie nieakceptowalnych, wywołujących niezadowolenie i poddawanych ostrej krytyce widzów i badaczy. Przegląd prac krytycznych na ten temat [np. Belczyk, online; Kalisz 2009; Rudolf 2000; i in.] może skutkować stwierdzeniem, iż tłumacze, kierowani różnymi pobudkami, decydują się często na zabiegi adaptacyjne w wersjach tłumaczonych, które w konfrontacji z tytułami oryginalnymi okazują się bardzo odległe w swojej warstwie referencyjnej i/lub stylistycznej. Z powodu dominującej pozycji kina hollywoodzkiego i języka angielskiego najczęściej przedmiotem krytycznej analizy są przekłady tytułów z języka angielskiego na język polski [Jarniewicz 2000; Berezowski 2004; Rudolf 2000; Galilej 2012]. W znacznie mniejszym stopniu problematyka ta jest obecna w rozszerzonych konfiguracjach języków, które zostaną przedstawione w niniejszym opracowaniu. Przedmiotem badań będą zatem przekłady anglojęzycznych tytułów filmów, które zdobyły nagrodę Amerykańskiej Akademii Sztuki i Wiedzy Filmowej w kategorii „najlepszy film anglojęzyczny” w latach 1929–2018. Są to przekłady na język niemiecki, polski oraz rosyjski. Wybór kilku wersji językowych w przekładzie pomoże odpowiedzieć na pytanie, w jakim stopniu różnią się poszczególne wersje tłumaczone między sobą oraz czy i w jakim stopniu bliskość geograficzno-typologiczna języków (wchodzących w relacje język oryginału – język przekładu) i kontakty językowe profilują sposób i strategie przekładu tytułów. Zgromadzony materiał egzemplifikacyjny posłuży jako podstawa do przeprowadzenia głównie analizy ilościowej w zakresie stosowania poszczególnych strategii translatorskich. Przeanalizowany materiał filmowy, obejmujący przekłady tytułów filmowych na przestrzeni prawie 80 lat, teoretycznie mógłby stanowić dobrą bazę do podjęcia także badań diachronicznych, z próbą odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób czynnik czasowy kształtuje zmianę sposobu czy wręcz strategii przekładu tytułów

produkcji filmowych. Jednak w tym miejscu zaznaczam, że w swojej analizie nie skupiam się na tym aspekcie badań z następującego powodu: poddane analizie tytuły filmów „oskarowych” faktycznie obejmują okres 80 lat, jednak ten okres odnosi się do ich powstania, następnie nominacji i wreszcie otrzymania statuetki. Natomiast dalece ryzykowne byłoby stwierdzenie, że wszystkie przekłady tych tytułów, które zostaną zaprezentowane poniżej, powstały w zbliżonym przedziale czasowym (z uwagi na wybrane konfiguracje językowe). Znaczna ich część pojawiła się później. Powodem takiego opóźnienia były uwarunkowania geopolityczne. Żelazna kurtyna na pewno nie sprzyjała przyjmowaniu produkcji filmowych z Zachodu i ich obecności w kręgach kulturowych tych krajów europejskich, które znalazły się po wschodniej stronie tejże kurtyny. Wykorzystane przeze mnie materiały źródłowe w postaci stron internetowych, jak również słowników filmowych (np. *Słownik filmu* pod redakcją Rafała Syski) były pozbawione informacji o roku powstania przekładu danego filmu, czyli również jego tytułu. Te ograniczenia informacyjne spowodowały, że analiza strategii przekładu tytułów filmowych będzie przeprowadzona wyłącznie w ujęciu synchronicznym.

W tym miejscu postawię tezę, że w przekładzie anglojęzycznych „oskarowych” tytułów filmów obecne są dwie podstawowe strategie: egzotyzacja i adaptacja. Za słusznością tej tezy przemawia chociażby wielofunkcyjność tytułów filmowych, profilujących dobór sposobów oraz strategii ich przekładów. Tytuł jako swoista wizytówka każdego filmu, reprezentuje go, identyfikuje z konkretnym gatunkiem, wstępnie informuje o fabule, zapowiada treść dzieła. Uczni zgodnie stwierdzają, że funkcja nominacyjna, informacyjna oraz identyfikacyjna należą do podstawowych funkcji tytułu [Jarniewicz 2012]. Leszek Berezowski do tego zestawu dodaje funkcję estetyczną, perswazyjną oraz marketingową [Berezowski 2004]. Marek Hendrykowski wskazuje na podwójne życie tytułu – jako etykiety oznaczającej na zewnątrz i zarazem części każdego utworu [Hendrykowski 1979, 32]. Takie funkcjonalne podejście do przekładu tytułu filmowego, które w swoim czasie wyraźnie wyartykułowała również niemiecka badaczka Christiane Nord, ewokuje obecność dwóch przeciwstawnych strategii: adaptacji i egzotyzacji. Pierwsza z nich oznacza, na potrzeby prezentowanego materiału badawczego, zmiany w warstwie semantycznej i/lub formalnej, których rezultatem staje się jednostka w tekście docelowym pozbawiona cech inności językowej i kulturowej, zaadaptowana składniowo i stylistycznie do wymogów języka przekładu. W procesie konfrontacji wersji oryginalnej z przekładem nie zachodzi relacja odpowiedniości dosłownej. Adaptacja zostaje osiągnięta poprzez zastosowanie transformacji semantyczno-gramatycznych, prowadzących do zmiany zakresu znaczeniowego jednostek językowych, często z towarzyszącymi im zmianami w strukturze danego tytułu.

Tak rozumiana adaptacja uwzględnia również przypadki, gdy przekształcenia w wersji tłumaczonej nie obejmują elementów nacechowanych kulturowo (a więc bez użycia analogów funkcjonalnych), ale zmiany w warstwie semantyczno-formalnej między wersją oryginalną a tłumaczoną są dostosowane do wymogów językowych oraz pozajęzykowych (preferencji społecznych, marketingowych) przestrzeni przekładu. Tabela 1 prezentuje omawiane zjawisko.

**Tabela 1**

Przykłady zastosowania adaptacji

Wersja angielska	Wersja niemiecka	Wersja polska	Wersja rosyjska
1	2	3	4
All Quiet on the Western Front	Im Westen nichts Neues	Na Zachodzie bez zmian	-----*
Cimmaron	Pioniere des wilden Westens	-----	-----
Grand Hotel	Menschen im Hotel	Ludzie w hotelu	-----
The Great Ziegfeld,	-----	Król kobiet	-----
It Happened One Night	-----	Ich noce	-----
You Can't Take It with You	Lebenskünstler	Cieszymy się życiem / Pieniądze to nie wszystko	-----
How Green Was My Valley	Schlagende Wetter /** Schwarze Diamanten	Zielona dolina	-----
Going My Way	Der Weg zum Glück	-----	-----
Gentleman's Agreement	Tabu der Gerechten	-----	-----
All the King's Men	Der Mann, der herrschen wollte	Gubernator	Вся королевская рать
From Here to Eternity	Verdammt in alle Ewigkeit	Stąd do wieczności	Отныне и во веки веков
On the Waterfront	Die Faust im Nacken	Na nabrzeżach	В порту
The Apartment	-----	Garsoniera	Квартира
The Sound of Music	Meine Lieder – meine Träume	-----	-----
A Man for All Seasons	-----	Oto jest głowa zdrajcy	-----
In the Heat of the Night	In der Hitze der Nacht	W upalną noc	Душной южной ночью / Полночная жара
The Sting	Der Clou	-----	Афера
The Deer Hunter	Die durch die Hölle gehen	-----	-----

cd. tabeli 1

1	2	3	4
Ordinary People	Eine ganz normale Familie	-----	-----
Driving Miss Daisy	-----	-----	Шофер мисс Дэйзи
Million Dollar Baby	-----	Za wszelką cenę	-----
Crash	-----	Miasto gniewu	-----
The Departed	-----	Infiltracja	Отступники
The Hurt Locker	-----	-----	Повелитель бури
The King's Speech	-----	Jak zostać królem	Король говорит!
Spotlight	-----	-----	В центре внимания

\* Taki zapis wskazuje na istnienie innej (niż prezentowana w tabeli 1) strategii przekładu danego tytułu. Nie oznacza natomiast braku tłumaczenia w danej wersji językowej.

\*\* Zapis z ukośnikiem „/” oznacza istnienie co najmniej dwóch wariantów przekładu danego tytułu. Źródło: opracowanie własne

Jak można zauważyć w tabeli 1, zabiegi adaptacji stwierdzono w 26 tytułach filmowych, w tym 15 razy – w wersji niemieckiej, 14 – w polskiej oraz 10 – w rosyjskiej. Jedynie w 4 przypadkach adaptacja pojawiła się paralelnie we wszystkich trzech wersjach tłumaczonych, w 5 jednocześnie w dwóch wersjach, oraz w 10 – w jednej wersji językowej. Zaznaczam przy tym, iż analiza frekwencyjna odnosi się do przypadków zastosowania wyłącznie adaptacji, nie zostały w niej uwzględnione sytuacje, gdy adaptacji towarzyszy egzotyzacja, w wyniku czego pojawia się postać hybrydalna tytułu filmowego w przekładzie. Efekt adaptacji osiągnięto poprzez zastosowanie m.in. mechanizmów metonimii (*On the Waterfront* – *Na nabrzeżach*, *B nopmy*; *Grand Hotel* – *Menschen im Hotel*, *Ludzie w hotelu*), metafory (*Crash* – *Miasto gniewu*, *The Hurt Locker* – *Повелитель бури*), tłumaczenia opisowego (*Cimmarron* – *Pioniere des wilden Westens*) rzadziej konkretyzacji (*Ordinary People* – *Eine ganz normale Familie*), generalizacji lub przekształcenia całościowego – w wyniku tego ostatniego trudno dostrzec na poziomie samego tytułu jako jednostki autonomicznej powiązania semantyczne pomiędzy jego wersją oryginalną a tłumaczoną (*Million Dollar Baby* – *Za wszelką cenę*, *The Departed* – *Infiltracja*). Przesłanki pragmatyczne, takie jak np. adekwatność stylistyczna tytułu filmowego w stosunku do gatunku (uwarunkowana w pewnym stopniu kulturowo) czy też uzus językowy decydują o użyciu transpozycji w przekładzie, rozumianej jako zmiana części mowy (np. *Driving Miss Daisy* oraz *Шофер мисс Дэйзи*; *The King's Speech* i *Король говорит!*). Jak było sygnalizowane wcześniej, przykłady nie potwierdziły istnienia w wersjach tłumaczonych analogów funkcjonalnych anglojęzycznych nazw realiów.

Kolejna ze strategii – egzotyzacja ujawnia się dwójako: po pierwsze, poprzez zastosowanie w wersji tłumaczonej egzotyzyzmu jako elementu nacechowanego innością kulturową i językową – gdy egzotyzyzm odnosi się do denotatu typowego wyłącznie dla przestrzeni kultury języka oryginału (ewentualnie tzw. języka trzeciego, który pojawia się w wersji oryginalnej tytułu filmowego, np. *The Bridge on the River Kwai* – *Die Brücke am Kwai* – *Most na rzece Kwai* – *Мост через реку Квай*). Po drugie, w sytuacji użycia barbaryzmu jako zapożyczenia bezpośredniego nacechowanego wyłącznie innością językową. W tym wypadku denotat nie jest obiektem jednostkowym przypisanym wyłącznie kulturze oryginału, np. (ang.) *Moonlight* – (niem.) *Moonlight* – (pol.) *Moonlight*. Strategia egzotyzacji widoczna jest poprzez zastosowanie tzw. transferu bezpośredniego, czyli przeniesienia bez jakichkolwiek zmian komponentów danego tytułu do przestrzeni kulturowej języka przekładu lub – w sytuacji konieczności zmiany systemu alfabetu – transliteracji lub transkrypcji. W tabeli 2 zaprezentowano przykłady sposobów egzotyzujących z użyciem egzotyzyzmu (w postaci nazw osobowych oraz toponimów) lub barbaryzmu, przy czym ich obecność ogranicza się do jednego komponentu tytułu lub do jego całości.

Tabela 2

## Przykłady zastosowania egzotyzacji

Wersja angielska	Wersja niemiecka	Wersja polska	Wersja rosyjska
1	2	3	4
The Great Ziegfeld	Der große Ziegfeld	Wielki Ziegfeld	Великий Зигфелд
Midnight Cowboy	Asphalt-Cowboy	Nocny kowboj	Полуночный ковбой
An American in Paris	Ein Amerikaner in Paris	Amerykanin w Paryżu	Американец в Париже
The Bridge on the River Kwai	Die Brücke am Kwai	Most na rzece Kwai	Мост через реку Квай
Lawrence of Arabia	Lawrence von Arabien	Lawrence z Arabii	Лоуренс Аравийский
Kramer vs. Kramer	Kramer gegen Kramer	Sprawa Kramerów	Краммер против Крамера
Amadeus	Amadeus	Amadeusz	Амадей
Schindler's List	Schindlers Liste	Lista Schindlera	Список Шиндлера
Shakespeare in Love	Shakespeare in Love	Zakochany Szekspir	Влюбленный Шекспир
Titanic	Titanic	Titanic	Титаник
Rebecca	Rebecca	Rebeka	Ребекка
Mrs. Miniver	Mrs. Miniver	Pani Miniver	Миссис Минивер

cd. tabeli 2

1	2	3	4
Casablanca	Casablanca	Casablanca	Касабланка
Spotlight	Spotlight	Spotlight	-----
Moonlight	Moonlight	Moonlight	-----
Hamlet	Hamlet	Hamlet	Гамлет
Marty	Marty	Marty	Марти
Gigi	Gigi	Gigi	Жижи
Ben- Hur	Ben Hur	Ben Hur	Бен-Гур
West Side Story	West Side Story	West Side Story	Вестсайдская история
Tom Jones	-----	Tom Jones	Том Джонс
My Fair Lady	My Fair Lady	My Fair Lady	Моя прекрасная леди
Oliver!	Oliver	Oliver!	Оливер!
Patton	-----	Patton	Патто
Rocky	Rocky	Rocky	Рокки
Annie Hall	Annie Hall	Annie Hall	Энни Холл
Gandhi	Gandhi	Gandhi	Ганди
Rain Man	Rain Man	Rain Man	-----
Forrest Gump	Forrest Gump	Forrest Gump	Форрест Гамп
Braveheart	Braveheart	-----	-----
Shakespeare in Love	Shakespeare in Love	-----	-----
American Beauty	American Beauty	American Beauty	-----
The King's Speech	The King's Speech	-----	-----

Źródło: opracowanie własne

Jak wynika z tabeli 2, zabiegi egzotyzujące wystąpiły w 35 tytułach filmowych oraz w 88 ich użyciach w trzech wersjach językowych (31 – w niemieckiej, 30 – w polskiej oraz 25 – w rosyjskiej). Są wśród nich przykłady zastosowań egzotyzmów w pewnym stopniu zaadaptowanych morfologicznie i fleksyjnie do wymogów systemów języka polskiego (np. *Sprawa Kramerów*) lub graficznie – poprzez zastosowanie transkrypcji/transliteracji w języku rosyjskim (np. *Жижи*, *Форрест Гамп*, *Энни Холл*). Znamienne jest, iż w przypadku egzotyzacji – w odróżnieniu od adaptacji – znacznie częściej można zauważyć przypadki, gdy ta strategia pojawia się paralelnie we wszystkich wersjach językowych (np. następujące tytuły: *Annie Hall*, *Gandhi*, *Rain Man*, *Forrest Gump*, *Rocky*). Transfer bezpośredni występuje najliczniej w wersji niemieckiej (26 przypadków), co jest w pełni zrozumiałe, z uwagi na bliskie pokrewieństwo obu języków i jednocześnie zakładaną przez tłumaczy i dystrybutorów filmów najlepszą znajomość języka angielskiego wśród potencjalnych odbiorców takich produkcji.

Bliska egzotykcji jest strategia neutralizacji, stosowana w przekazie zjawisk uniwersalnych [Tomaszkiewicz 2006, 153], wtedy gdy wersja tłumaczona nie zawiera egzotyzmów ani barbaryzmów jako formalnych sygnałów inności językowej i kulturowej. Odwzorowana zostaje jedynie struktura tytułu oryginalnego. Neutralizacja pojawia się w sytuacji dosłownego tłumaczenia z wykorzystaniem ekwiwalentów słownikowych, utrwalonych w systemie leksykalnym języka przekładu. W tabeli 3 zaprezentowano przykłady jej zastosowania.

**Tabela 3**

## Przykłady zastosowania neutralizacji

Wersja angielska	Wersja niemiecka	Wersja polska	Wersja rosyjska
Wings	-----	Skrzydła	Крылья
The Best Years of Our Lives	Die besten Jahre unseres Lebens	Najlepsze lata naszego życia	Лучшие годы нашей жизни
The Greatest Show on Earth	Die größte Schau der Welt	Największe widowisko świata	Величайшее шоу мира
Around the World in 80 Days	In 80 Tagen um die Welt	W 80 dni dookoła świata	Вокруг света за 80 дней
The Godfather	Der Pate	Ojciec chrzestny	Крестный отец
The Godfather Part II	Der Pate – Teil II	Ojciec chrzestny II	Крестный отец 2
The Last Emperor	Der letzte Kaiser	Ostatni cesarz	Последний император
The Silence of the Lambs	Das Schweigen der Lämmer	Milczenie owiec	Молчание ягнят
The English Patient	Der englische Patient	Angielski pacjent	Английский пациент
The Lord of the Rings: The Return of the King	Der Herr der Ringe: Die Rückkehr des Königs	Władca pierścieni: powrót króla	Властелин колец: Возвращение короля

Źródło: opracowanie własne

Godny podkreślenia jest fakt paralelnego występowania neutralizacji jednocześnie w praktycznie wszystkich wersjach językowych (poza jednym wyjątkiem w wersji niemieckiej). Neutralizacja, jak słusznie zauważa Jadwiga Suwaj, jest strategią sprzyjającą globalizacji [Suwaj 2019, 225].

Analiza materiału wykazała także obecność strategii łączonych (tabela 4). Ich istota sprowadza się do zastosowania przez tłumaczy egzotykcji z towarzyszącą im adaptacją, najczęściej w postaci eksplikacji pojęć przetłumaczonych lub przeniesionych w przypadku transferu bezpośredniego z wersji oryginalnej.

Tabela 4

## Przykłady zastosowania strategii łączonych

Wersja angielska	Wersja niemiecka	Wersja polska	Wersja rosyjska
Tom Jones	Tom Jones – <i>Zwischen Bett und Galgen</i>	-----	-----
Patton	Patton – <i>Rebell in Uniform</i>	-----	-----
A Beautiful Mind	A Beautiful Mind – <i>Genie und Wahnsinn</i>	-----	-----
Crash	<i>L.A. Crash</i>	-----	-----
The Hurt Locker	Tödliches Kommando – <i>The Hurt Locker</i>	The Hurt Locker. <i>W pułapce wojny</i>	-----
Argo	-----	<i>Operacja Argo</i>	<i>Операция „Арго”</i>
12 Years a Slave	-----	Zniewolony. <i>12 Years a Slave</i>	-----
Driving Miss Daisy	<i>Miss Daisy und ihr Chauffeur</i>	-----	<i>Шофер мисс Дэйзи</i>
The Shape of Water	Shape of Water – <i>Das Flüstern des Wassers</i>	-----	-----

Źródło: opracowanie własne

Przykłady w tabeli 4 pokazują największy udział strategii łączonych w wersji niemieckiej tytułów (9), znacznie mniej w pozostałych wersjach (3 – w polskiej, 2 – w rosyjskiej). Przybierają one postać transferu wersji angielskiej takiego tytułu z dołączoną eksplikacją znaczenia lub informacją pozwalającą na poprawne skojarzenia egzotycznie brzmiącej nazwy własnej z kontekstem społeczno-kulturowym właściwym dla danego języka. Zabiegi eksplikacyjne towarzyszące nazwom własnym pomagają potencjalnemu widzowi zorientować się w akcji filmu, gatunku filmowym, np. w tytule *Patton – Rebel in Uniform* uzupełnienia leksykalne w postaci *Rebell in Uniform* nasuwają naturalne skojarzenia z filmem wojennym lub przynajmniej z obrazem o tematyce wojennej/wojskowej: George Patton był amerykańskim generałem, jednym z najwybitniejszych dowódców w czasie II wojny światowej. Pojedyncze przykłady zabiegów eksplikacyjnych odnotowano także w materiale polskim: *The Hurt Locker. W pułapce wojny*, *Operacja Argo* oraz *Zniewolony. 12 Years a Slave*. Rozszerzenia leksykalne: *W pułapce wojny* oraz *Operacja* ponownie wskazują na tematykę wojenną produkcji filmowej. W ostatnim przykładzie dodany w tytule polskim leksem *zniewolony* stanowi pewną redundancję informacyjną, w zasadzie powtarza treść sensu zawartego w tytule angielskim. W wersji rosyjskiej eksplikacja pojawiła się zaledwie 1 raz: *Операция „Арго”*.



Podsumowując przeprowadzoną analizę, wypada stwierdzić, iż dominującą strategią przekładu „oskarowych” tytułów filmów na języki: niemiecki, polski i rosyjski jest egzotyzacja, wbrew stale obecnym w dyskursie naukowym i medialnym krytycznym uwagom kierowanych pod kątem daleko posuniętych metamorfoz przekładu obcojęzycznych tytułów filmowych. Adaptacje te owszem są obecne w analizowanym materiale, ale nie mają pozycji dominującej. Są skierowane ku pragmatyce odbioru filmu: realizują strategie marketingowe, mają za zadanie przyciągnąć uwagę widza, zaintrygować go zapowiedzią treści, zawartą właśnie w samym tytule, czy po prostu dobrze brzmieć w danym języku. Tak duży udział egzotyzacji w przekładzie można uzasadnić statusem analizowanych filmów, uhonorowanych statuetką Oscara, które zyskują światową sławę poprzez swoje nominacje do tej prestiżowej nagrody, a następnie ją otrzymują. W momencie nominacji w obiegu informacyjnym funkcjonują wyłącznie ich anglojęzyczne tytuły i opatrzone tylko taką wersją językową są one dystrybuowane w świecie. Filmy te mają zatem bardzo dobrą pozycję startową – marketingową. Dodajmy, iż filmy takie (zwłaszcza najnowsze) bardzo często funkcjonują w Internecie w angielskiej wersji językowej. Anglojęzyczna wersja tytułów wzmacnia zatem ich funkcję identyfikacyjną oraz nominacyjną.

Przeanalizowane przekłady tytułów filmów „oskarowych” potwierdziły obecność dwóch strategii, jednak nie wykazały w sposób wyraźny zależności pomiędzy strategią przekładu a stopniem pokrewieństwa językowego. Nie odnotowano bowiem wyraźnej dominacji egzotyzacji w wersjach niemieckich jako najbliższych oryginałowi. Ciekawym spostrzeżeniem natomiast wydaje się znaczny udział eksplikacji znaczenia tytułu w wersjach niemieckich, co może świadczyć o dążeniu osób decydujących o przekładzie do bardziej precyzyjnego i obrazowego przekazania podstawowej informacji na temat tłumaczonego filmu.

### Bibliografia

- Berezowski Leszek. 2004. *Skąd się biorą polskie tytuły amerykańskich filmów?* W: *Przekładając nieprzekładalne II*. Red. Kubiński W., Kubińska O. Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego: 313–324.
- Galilej Cecylia. 2012. *Z problematyki tłumaczeń anglojęzycznych tytułów filmowych na język polski*. „Roczniki Humanistyczne” t. LX, z. 8: 15–29.
- Hendrykowski Marek. 1979. *O tytule filmowym*. „Kino” nr 12: 32–33.
- Jarniewicz Jerzy. 2000. *Przekład tytułu: między egzotyką a adaptacją*. W: *Przekładając nieprzekładalne*. W: Red. Kubiński W., Kubińska O., Wolański T.Z. Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego: 477–483.
- Jarniewicz Jerzy. 2012. *Gościnność słowa. Szkice o przekładzie literackim*. Kraków: Znak.

- Kalisz Ryszard. 2009. *Tłumaczenia tytułów – praktyka i nadużycia*. W: *50 lat polskiej translatoryki*. Red. Hejwowski K., Szczęsny A., Topczewska U. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego: 531–537.
- Nord Christiane. 1993. *Einführung in das funktionale Übersetzen. Am Beispiel von Titeln und Überschriften*. Tübingen–Basel: Francke.
- Rudolf Krzysztof Filip. 2000. *O przekładalności tytułów*. W: *Przekładając nieprzekładalne*. Red. Kubiński W., Kubińska O., Wolański T.Z. Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego: 485–492.
- Słownik filmu*. 2010. Red. Syska R. Kraków: Krakowskie Wydawnictwo Naukowe.
- Suwaj Jadwiga. 2018. *Problemy kulturowe w tłumaczeniu anglojęzycznych tytułów filmów na język polski*. „Rocznik Przekładoznawczy” nr 13: 225–234.
- Tomaszkiewicz Teresa. 2006. *Przekład audiowizualny*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Źródła internetowe
- Belczyk Jerzy. *O tłumaczeniu filmów*. (online) <http://serwistlumacza.com/content/view/24/32/> (dostęp 24.03.2018).
- (online) <http://www.filmstarts.de> (dostęp 17.03.2018).
- (online) <http://www.filmweb.pl/> (dostęp 12.03.2018).
- (online) <https://www.kinopoisk.ru> (dostęp 22.03.2018).

## Summary

### Titles of Oscar-winning movies in multilingual translation

This article provides a comparative analysis of translation strategies for the English titles of Oscar-winning movies (Academy Award for Best Picture) into Polish, German and Russian. The titles analyzed show two strategies: adaptation and exotisation. However, they did not show a clear connection between the translation strategy and the degree of linguistic similarity since there was no clear dominance of exotisation in the German versions, considered to be the closest to the original. A significant use of explication of the meaning of the title in German versions was observed, which may indicate an attempt to more accurately convey basic information about a foreign movie to a German viewer.

**Key words:** translation strategies, Oscar-winning movies, multilingual translation

Kontakt z Autorką:  
momar@kul.lublin.pl